

24.8.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö

Yleisiä huomioita esityksestä

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtioneuvostusta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026–2028.

Yleistä

AMKE pitää asetuksen tavoitteita nuorten työllisyyden, koulutukseen kiinnittymisen ja osallisuuden vahvistamiseksi kannatettavina. Nuorisotyöttömyyden kasvu sekä työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrän lisääntyminen nostavat esiin tarvetta kehittää uusia ja vaikuttavia toimintamalleja. Asetuksessa esiin nostettu monialainen yhteistyö on tärkeä lähtökohta tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

AMKE pitää tärkeänä, että hankkeissa tunnistetaan nuorten tilanteiden moninaisuus. Työllistymisen esteet liittyvät usein samanaikaisesti osaamiseen, työelämävalmiuksiin, toimintakykyyn, elämäntilanteeseen sekä palvelujärjestelmään kiinnittymiseen. Tällä hetkellä joka kuudes 20–29-vuotias nuori aikuinen on vaille perusasteen jälkeistä tutkintoa. Se lisää merkittävästi riskiä ajautua työttömäksi ja syrjäytyä.

AMKE huomauttaa, että kohderyhmään kuuluvia nuoria on myös asetuksessa mainittujen suurten kaupunkien lisäksi. On kuitenkin perusteltua kohdentaa pilotit ensin suurempiin kaupunkeihin. Toimiviksi osoittautuvat mallit tulee mahdollisimman nopeasti ottaa käyttöön kaikissa kunnissa ja kaupungeissa.

Koulutukseen kiinnittyminen on keskeinen osa työllisyyden edistämistä

Asetuksen tavoitteena on vahvistaa nuorten kiinnittymistä työhön, koulutukseen ja hyvinvointia tukeviin palveluihin. AMKE pitää hyvänä, että koulutukseen kiinnittyminen tunnistetaan hankkeissa yhtä merkittävänä tavoitteena kuin työllistyminen.

Monen työn ja koulutuksen ulkopuolella olevan nuoren kohdalla kestävä työllistyminen edellyttää ensin osaamisen vahvistamista sekä toisen asteen tutkinnon suorittamista. Erityisesti niiden nuorten osalta, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa tai joiden osaaminen ei vastaa työmarkkinoiden tarpeita, koulutuksella on ratkaiseva merkitys työllistymismahdollisuuksien parantamisessa.

Ammatillisessa koulutuksessa osaamista voidaan kehittää joustavasti ja yksilöllisesti. Myös oppisopimuskoulutus tarjoaa monelle nuorelle toimivan väylän työelämään käytännönläheisempää kautta.

AMKE nostaa esiin, että oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ammatilliseen koulutukseen on ohjautunut yhä enemmän opiskelijoita, joiden toimintakyky ei riitä tutkintotavoitteisiin opintoihin. Taustalla voivat olla esimerkiksi nuoren tilapäiset elämänhallintaan tai mielenterveyteen liittyvät haasteet, joihin koulutusjärjestelmä ei yksin pysty riittävästi vastaamaan. Mikäli haastetta ei korjata, johtaa se esimerkiksi suurempiin keskeytyksiin, syrjäytymiseen sekä puutteelliseen osaamiseen ja sen myötä todennäköisyyksiä jäädä työttömäksi.

Nuorten opiskelukuntoisuutta tulisi vahvistaa AMKEN näkökulmasta kehittämällä joustavia moniammatillisen tuen rakenteita ja toimintatapoja. Työssä hyödynnettäisiin ammatillisen koulutuksen, nuorten työpajatoiminnan sekä hyvinvointialueiden palveluita ja osaamista.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät tulee tunnistaa keskeisinä yhteistyökumppaneina

AMKE huomauttaa, että onnistuakseen hankkeiden toteutuksessa tulee hyödyntää laajasti ammatillisen koulutuksen järjestäjien osaamista. Ammatillinen koulutus kantaa merkittävää yhteiskuntavastuuta huolehtimalla koko aikuisväestön ja nuorten osaamisen vahvistamisesta ja täydentämisestä. Moni koulutuksen järjestäjä tekee jo nyt oman alueen toimijoiden kanssa tiivistä yhteistyötä NEET-nuorten tavoittamiseksi ja kiinnittämiseksi yhteiskunnan palveluihin.

AMKE pitää tarkoituksenmukaisena, että hankkeissa hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti olemassa olevia koulutus- ja palvelurakenteita sekä jo toimivia yhteistyöverkostoja. Näin voidaan vahvistaa toiminnan jatkuvuutta myös hankekauden jälkeen.

Vaikuttavuuden arvioinnissa tulee huomioida myös koulutusvaikutukset

AMKE pitää tärkeänä, että hankkeille määritellään valtakunnallisesti yhtenäiset seuranta- ja arviointiperiaatteet. Vaikuttavuuden arvioinnissa tulee tarkastella työllistymisen lisäksi myös koulutukseen hakeutumista, opintojen aloittamista, tutkinnon osien ja tutkintojen suorittamista sekä nuorten kiinnittymistä palveluihin.

Pelkästään työllistyneiden nuorten määrän seuraaminen ei anna riittävää kuvaa hankkeiden vaikutuksista. Monen nuoren kohdalla merkittävimmät tulokset voivat näkyä ensin koulutukseen hakeutumisena, palveluihin kiinnittymisenä tai toimintakyvyn paranemisena. AMKE nostaa esiin, että pilotissa syntyvät toimintamallit, yhteistyökäytännöt ja arviointitieto tulee koota esiin systemaattisesti ja saattaa valtakunnallisesti eri työllisyysalueiden sekä muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Näin pilotista saatava hyöty voidaan ulottaa laajemmalle kuin asetuksessa tarkoitettuihin kaupunkeihin.